Navršila su se tri desetljeća otkako crteži Ivana Lackovića privlače našu pozornost, slikar već godinama slovi kao jedan od najvrsnijih hrvatskih crtača, širom su mu otvoreni značajni izložbeni saloni i galerije, o njegovu se crtežu pišu prikazi, poetski zapisi, eseji i knjige, poznata velika i impresivna monografska izložba (Zagreb, Umjetnički paviljon 1981) bijaše posvećena isključivo umjetnikovoj crtačkoj disciplini, gdje god se pojave o ovim se djelima izriču vrhunske ocjene, tvrdi se, i to s pravom, da je Lacković iznimno daroviti crtač – i to ne samo naive ili pak naše umjetnosti općenito, nego sveukupne suvremene figuracije. Međutim, usprkos brojnim napisima, predgovorima kataloga i grafičkih mapa, esejističkim razmatranjima, monografijama i kritikama, usprkos nizu iznimno inspirativnih, pronicljivih i poetskih tekstova – tâ o toj su umjetnosti pisali mnogi ugledni likovni kritičari, povjesničari i teoretičari, pjesnici, prozaici i publicisti – dosad je o Lackovićevu crtačkom djelu objavljena samo jedna studija u vidu sinteze: ona Josipa Depola u velikoj slikarovoj monografiji crteža i grafika (Zagreb 1977; dijelom pretiskana u monografiji iz 1985). U njoj se razmatra ovaj opus od najranijih dana prema kasnijim, po pojedinim ciklusima, a težište je na najznačajnijim djelima. Premda suglasni s Depolovim brojnim tezama, zaključcima i ocjenama, uvjereni smo da je neophodna nova i drukčija interpretacija, koja će nadopuniti Lackovićev opus, jer su u proteklo desetljeće i pol pronađeni i postali dostupnima neki ranije nepoznati a ključni slikarovi crteži razdoblja 1962–1971, mnogo je novog utvrđeno i u interpretativnom smislu, pa tako prvo vrijeme umjetnikova risačkog djelovanja dobiva novo značenje: time ne samo da se stvaraju uvjeti za potpunije, nego i drukčije viđenje ove umjetnosti.

Osnovna je nakana naše prezentacije dvojaka: da se temeljem konkretnih primjera ukaže kako se i kada, i u kojem smjeru mijenjaju Lackovićeva nagnuća i izražajna sredstva – metjerska, tematska, simbolička, ikonološka i druga – te da se podastre prijedlog antologije ove toliko značajne umjetnikove dionice. Ni u jednoj naime dosadašnjoj interpretaciji nije se težilo prvenstveno kritičkom, antologijskom odabiru. A to je iznimno važno, jer je Ivan Lacković stvorio ogromno mnoštvo crteža, pa je izdvajanje vrhunskih pretpostavka njegova još primjerenija vrednovanja.

Predmet našeg interesa isključivo su Lackovićevi crteži u smislu samosvojnih i samodostatnih rješenja. Ovom nas prigodom ne zanimaju skice, krokiji, usputni prigodni zapisi ili predlošci za slike, nego crteži kao definitivne realizacije. Svakako je vrijedno spomena da ta umjetnikova dionica često nema jače sveze s ostalim njegovim djelima. Činjenica je također da su upravo takvi crteži slikarova najbrojnija, najbogatija i najslojevitija ostvarenja: njegova imaginacija kao da upravo u njima dolazi do svoga najpotpunijeg izražaja. Veličina Lackovićevih crteža nije pritom dakako u množini – premda je on zacijelo jedan od najplodnijih, i to ne samo hrvatskih crtača – nego u kvaliteti, brojnosti vrhunskih dosega.

Kako bismo lakše obuhvatili, raščlanili, pojmili i vrednovali taj opsežni opus, morali smo ga podijeliti u manje vremenske, tematske i poetičke cjeline. Logično je da započinjemo s najranijim crtežima; jedinstvenom, ujednačenom kritičkom metodom pratimo ih potom kroz prvih petnaestak godina slikarova djelovanja, zaključno s 1971, kad dolaze do izražaja brojni novumi. To, razumljivo, pretpostavlja izučavanje crteža u nastajanju, u rastu, dijalektički. Putem analize izdvojenih djela dolazimo do spoznaja o značajkama većih cjelina, potom ciklusa itd.

Lackovićeva sklonost crtežu neprijeporno je nagonska, ali predstavlja i svjesni odabir. Ingres je svojedobno rekao da je crtež »poštenje umjetnosti«, misleći pritom na neposrednost koja je u njegovoj osnovi, jer on u pravilu nastaje u jednom dahu, od pobude do ostvarenja ovdje je kraći put nego u bilo kojoj drugoj slikarskoj disciplini. No Lackovićev crtež ne nastaje samo nagonski, on je i racionalno ustrojen. Umjetnik naime disciplinira svoj izraz, pa i ovdje možemo prizvati Ingresa, jer u našeg slikara, baš kao i u velikog Francuza, crtež je svagda, kako bi to rekao Élie Faure, plamen pod ledom.

Polazimo od pretpostavke da je za bolje i potpunije razumijevanje Lackovićeva crtačkog opusa važno poznavati i njegovu recepciju. A da bi se ona upoznala, valja je donijeti u izvornu obliku. To je i razlog zašto sustavno navodimo sve relevantne prikaze, kritičke zapise, eseje i studije koji se – u cjelini ili fragmentarno – bave ovom posebnom umjetnikovom dionicom; da pritom